17/04/2023

Δευτέρα του Πάσχα στο Άγιον Όρος: Η λιτάνευση της Παναγίας “Άξιον Εστί”

/ Αγιορείτικα

Τη λαμπροφόρο Ανάσταση του Κυρίου μας πανηγύρισε το Άγιον Όρος. Κατά την διάρκεια της Διακαινησίμου Εβδομάδος σε όλη την Αθωνική Πολιτεία πραγματοποιούνται αναστάσιμες Λειτουργίες και λιτανείες ιερών εικόνων που θησαυρίζονται στο Περιβόλι της Παναγίας.

Τη Δευτέρα της Διακαινησίμου στις Καρυές Αγίου Όρους λαμβάνει χώρα σύμφωνα με την αγιορείτικη τάξη η Ιερά θαυματουργός Εικόνα της Υπεραγίας Θεοτόκου του “Άξιον Εστί”. Υπενθυμίζεται ότι κατόπιν αιτήματος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερωνύμου προς την Ιερά Κοινότητα η Εικόνα της Παναγίας του “Άξιον Εστί” θα μεταφερθεί σε λίγες ημέρες, συγκεκριμένα την Τετάρτη 3 Μαΐου 2023, στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στην

Αθήνα προς ευλογία και ενίσχυση του πιστού λαού. Η εικόνα θα παραμείνει στην πρωτεύουσα έως τις 15 Μαϊου.

Η ιστορία της Εικόνας

Η εικόνα της Παναγίας, το «Ἄξιον ἐστι», είναι μια από τις περίφημες εικόνες του Αγίου Όρους. Βρίσκεται στο ναό του Πρωτάτου στις Καρυές του Αγίου Όρους, θεωρούμενη ως «κοινή εφέστιος προστάτις» εικόνα όλων των Αγιορείτικων Μονών, φέρουσα στο πλαίσιό της τις σφραγίδες και των 20 Μονών. Αρχικά η εικόνα αυτή βρισκόταν σε ένα παντοκρατορινό κελί στην τοποθεσία τη λεγόμενη κοιλάδα του «Ἄδειν» κοντά και κάτω από τη σκήτη του Αγίου Ανδρέα.

Την 11 Ιουνίου 980 (κατά άλλους το 982 μ.Χ.) ο γέροντας έλειπε από το κελί, καθώς είχε πάει σε μια αγρυπνία στις Καρυές, αφήνοντας μόνο τον υποτακτικό του. Ο υποτακτικός τη νύχτα έκανε κανονικά τον κανόνα του. Ακούει σε μια στιγμή να του χτυπάνε την πόρτα, ανοίγει και βλέπει έναν περαστικό να του ζητάει να τον φιλοξενήσει, πράγμα που γίνεται. Συνεχίζει ο μοναχός τον κανόνα του μέχρι που φτάνει στην θ’ ωδή «Τὴν Τιμιωτέρα τῶν Χερουβίμ…». Τότε τον διακόπτει ο φιλοξενούμενος και του λέει: «Όχι, πρώτα θα πεις: Ἄξιον ἐστιν ὡς ἀληθῶς…» ως συμπλήρωμα του υπό του Κοσμά Μαϊουμά Μεγαλυνάριου της Θεοτόκου. Ο μοναχός ενθουσιασμένος ζητάει να του γράψει ο νέος τον ύμνο για να μπορεί να το ψάλλει

και αυτός. Επειδή όμως δε βρέθηκε μελάνι και χαρτί μέσα στο κελλί, ο μυστηριώδης ξένος μοναχός χάραξε τον ύμνο με το δάκτυλό του σε μια πέτρινη πλάκα και προσθέτοντας ότι έτσι πρέπει να ψάλλεται στο εξής ο ύμνος αυτός από όλους τους Ορθόδοξούς, έγινε άφαντος.

Οι Αγιορείτες έστειλαν την πλάκα στον βασιλιά και στον Πατριάρχη Νικόλαο Χρυσοβέργη, ο οποίος ενέκρινε την εισαγωγή του αγγελικού αυτού ύμνου στο λειτουργικό βίο της Εκκλησίας. Την δε εικόνα, μπροστά στην οποία ψάλθηκε για πρώτη φορά ο αγγελικός ύμνος, τη μετέφεραν στο Πρωτάτο, στο οποίο καθιερώθηκε να γίνεται και η ετήσια πανήγυρη σε ανάμνηση του θαύματος και προς τιμή της Θεοτόκου.

Σύμφωνα με το αρχαίο συναξάριο, η γιορτή αυτή αρχικά τελούνταν στο Κελλί, όπου είχε γίνει το θαύμα, και μάλιστα προς τιμή του αρχάγγελου Γαβριήλ, που χωρίς άλλο ήταν ο θαυμαστός εκείνος ξένος μοναχός.

Έτσι, το Μεγαλυνάριο αυτό της Θεοτόκου που συνέθεσε ο Κοσμάς (ο επίσκοπος Μαϊουμά) σήμερα ονομάζεται «Άξιον Εστί», εκ των δύο πρώτων λέξεων του Θεομητορικού αυτού Ύμνου που έχει ως εξής:

Ἄξιον ἐστιν ὡς ἀληθῶς,
μακαρίζειν σὲ τὴν Θεοτόκον,
τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον,
καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.
Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ
καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφείμ
τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν,
τὴν ὄντως Θεοτόκον,
σὲ μεγαλύνομεν.

Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης αναφέρει ότι το γεγονός αυτό είναι πολύ παλαιό και τούτο μαρτυρείται από τα Μηναία της Εκκλησίας, όπου στις 11 Ιουνίου αναγράφεται: «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ Σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ ἐν τῷ Ἄδειν».

Η εικόνα «Ἄξιον Ἐστί» έχει διαστάσεις 70,5×44 εκ. χωρίς την αργυρή θήκη που την περιβάλλει. Λόγω του χρόνου που πέρασε, η μορφή της Θεοτόκου ήταν πολύ σβησμένη, αλλά μετά ανακαίνιση διατηρείται σε ικανοποιητική κατάσταση και διαβάζεται η επιγραφή «Μήτηρ Θεού Καρυώτισσα». Κατασκευάστηκε στην Κωνσταντινούπολη κατά το πρότυπο της Παναγίας Ελεούσας του Κύκκου της Κύπρου, έργο του Ευαγγελιστού Λουκά και απεικονίζει την Θεοτόκο με τη μορφή που είχε λίγο πριν την κοίμησή της.